

Anti-Aging ve Transhümanizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme¹

Recep Bozkurt²

Özet

Bu çalışma, modern çağın insan bedenine, yaşlanma sürecine ve ölümlülük olgusuna yönelik müdahale biçimlerini “anti-aging” ve “transhümanizm” kavramları çerçevesinde ele almaktadır. Anti-aging uygulamaları, yaşlanmayı geciktirme, bedensel işlevleri koruma, estetik görünümü iyileştirme ve insan ömrünü uzatma hedefiyle geliştirilen tıbbi, teknolojik ve kozmetik pratikleri kapsamaktadır. Bu uygulamalar; beslenme düzenlemeleri, hormon ve vitamin takviyeleri, egzersiz programları, estetik cerrahi müdahaleler, kök hücre tedavileri ve genetik düzenleme girişimlerini içine almaktadır. Anti-aging anlayışı, yaşlanmayı doğal bir biyolojik süreçten çok önlenmesi veya ertelenmesi gereken bir kusur olarak değerlendirmekte, bu yönüyle insan bedenini sürekli onarılması, düzeltilmesi ve yeniden biçimlendirilmesi gereken bir proje hâline getirmektedir. Transhümanizm ise yalnızca yaşlanmayı yavaşlatmayı değil, insanın biyolojik, bilişsel ve duygusal sınırlarını aşmayı hedefleyen bir düşünce sistemi ve kültürel harekettir. Yapay zekâ, genetik mühendisliği, nanoteknoloji, nörobilim ve sibernetik gibi alanlardaki gelişmeler, transhümanizmin insanı doğanın sınırlarından kurtarma, hatta onu “post-insan” bir varoluş biçimine dönüştürme idealine hizmet etmektedir. Bu çerçevede transhümanizm, insanı kendi biyolojik yapısını mühendislik ilkeleriyle yeniden düzenleyen bir varlık olarak konumlandırmakta, bedeni ise doğanın bir uzantısı olmaktan çıkarıp teknolojik müdahalelere açık bir sistem haline getirmektedir. Çalışmada, anti-aging ve transhümanizm yaklaşımlarının farklı düzlemlerde olsalar da ortak bir amacı paylaştıkları ileri sürülmektedir. Her ikisi de insan bedenini geliştirilebilir, dönüştürülebilir ve mükemmelleştirilebilir bir alan olarak görmekte; modern bilimin ilerlemesiyle birlikte bedeni doğanın sınırlarından kopararak teknik bir

- 1 Bu çalışma, 24-25 Ekim 2025 tarihlerinde çevrimiçi olarak düzenlenen 5. Uluslararası Dijital İşletme, Yönetim ve Ekonomi Kongresi’nde (ICDBME2025) özet hali sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.
- 2 Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-2201-1758

üretim nesnesine dönüştürmektedir. Bu dönüşüm, Foucault'nun biyopolitika kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, iktidarın bedeni disipline etme, denetleme ve yönetme biçimlerinin dijitalleşerek sürdüğünü göstermektedir. Çalışmada ayrıca anti-aging ve transhümanizmin etik, dini ve sosyolojik sonuçları tartışılmaktadır. Yaşlanmayı bir “kusur” veya “hastalık” olarak gören anlayış, hem bireyin beden algısını hem de ölüm bilincini dönüştürmektedir. İnsan doğasının sınırlarını zorlayan teknolojik müdahaleler, yaşamın değeri, doğal düzen, ahlaki sorumluluk ve ilahi irade üzerine yeni felsefi ve teolojik tartışmalar yaratmaktadır. Sonuç olarak, anti-aging ve transhümanizm, yalnızca biyolojik yaşlanmaya karşı bir direnç biçimi değil, aynı zamanda modern insanın ölümsüzlük arzusunu bilimsel, kültürel ve ideolojik formlar içinde yeniden üretme çabası olarak değerlendirilmektedir.

GİRİŞ

Yaşlanma, insanlık tarihi boyunca, kaçınılmaz bir biyolojik gerçeklik olmanın ötesinde, kültürel, felsefi ve dinsel anlamlar yüklenmiş bir olgu olmuştur. “Gençlik pınarı” efsanelerinden “ölümsüzlük iksiri” arayışlarına kadar uzanan tarihsel anlatılar, insanın ölümlülüğe karşı verdiği direnişin sembolleri olmuştur. Modern çağla birlikte bu arayış, bilimsel ve teknolojik bir çerçeveye taşınmış; yaşlanma artık kader değil, müdahale edilerek yavaşlatılabilir bir biyolojik süreç olarak görülmeye başlanmıştır. Bu dönüşüm, hem tıbbın hem de teknolojinin yaşamı uzatma, bedeni dönüştürme ve insanın doğasını yeniden tanımlama yönündeki çabalarını meşrulaştırmıştır. Bu bağlamda anti-aging hareketi, modern tıbbın sunduğu imkânlar aracılığıyla insanın kendi biyolojik sınırlarına karşı yürüttüğü mücadeleyi temsil etmektedir.

Anti-aging uygulamaları, yalnızca estetik bir arayışın ötesine geçerek, modern toplumda gençlik, üretkenlik ve sağlık ideallerinin bir ifadesi haline gelmiştir. Günümüzde bu uygulamalar; genetik mühendisliği, biyoteknoloji, nanoteknoloji ve yapay zekâ destekli tıp pratikleriyle birleşerek, bedeni yeniden yapılandırmayı mümkün kılan bir “biyoteknolojik kültür” yaratmaktadır. Böylece tıp, yalnızca yaşamı korumakla kalmayıp, yaşamın süresini uzatmayı ve hatta biyolojik doğayı yeniden tasarlamayı hedefleyen bir alana dönüşmüştür. Bu durum, Michel Foucault'nun “biyopolitika” kavramıyla açıkladığı gibi, bedenin iktidar ve bilgi ilişkilerinin merkezine yerleştiği bir düzenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Modern tıp, artık hastalıkları tedavi eden bir disiplin olmanın ötesinde, bireyin davranışlarını, yaşam tarzını ve bedenini yöneten bir toplumsal düzenleme aracı olmuştur.

Bu bağlamda transhümanizm, anti-aging hareketinin ideolojik ve felsefi zeminini oluşturan bir düşünce biçimi olarak öne çıkar. Transhümanist

düşünce, insanın biyolojik sınırlarını aşmayı, yaşlanmayı ortadan kaldırmayı ve insan-sonrası (posthuman) bir varoluş biçimine ulaşmayı hedefler. Anti-aging tıbbının yaşlanmayı yavaşlatma hedefi ile transhümanizmin yaşlanmayı tamamen ortadan kaldırma ideali, aynı insani arzusunun —ölümsüzlük arzusunun— farklı evreleri olarak okunabilir. Bu açıdan bakıldığında anti-aging, transhümanist ütopyanın tıbbi bir öncülü, hatta uygulanabilir ilk biçimi olarak değerlendirilebilir. Ancak bu teknolojik iyimserlik, beraberinde önemli etik, toplumsal ve felsefi tartışmaları da getirmektedir. Yaşamın radikal biçimde uzatılması, yalnızca bireysel bir kazanım değil; toplumsal eşitsizlikleri, kaynak dağılımını ve insan doğasının tanımını yeniden şekillendirecek bir gelişmedir. Dolayısıyla anti-aging ve transhümanizm ilişkisi, yalnızca tıbbi bir yenilik olarak değil, aynı zamanda insanın varoluşunu, kimliğini ve doğayla kurduğu ilişkiyi sorgulayan çok katmanlı bir tartışma alanı olarak ele alınmalıdır. Bu çalışma, anti-aging araştırmalarının transhümanist düşünceyle kesiştiği noktaları inceleyerek, modern tıbbın bedeni nasıl dönüştürdüğünü, bu dönüşümün biyopolitik temellerini ve etik sonuçlarını tartışmayı amaçlamaktadır. Böylece yaşlanmanın yalnızca biyolojik değil, aynı zamanda ideolojik, ekonomik ve kültürel bir olgu olarak yeniden inşa ediliş biçimi ortaya konulacaktır.

1. MODERN TIP VE İKTİDARIN MERKEZİ OLARAK BEDEN

Modern tıp, yalnızca hastalıkların tedavisiyle ilgilenen bir bilgi alanı olmaktan çıkmış; toplumsal düzenin, disiplinin ve iktidarın işleyişinde merkezi bir konum kazanmıştır. Foucault'nun (2015: 78) ifadesiyle tıp, bir “bilme iktidarı” olarak yaşamın her alanına nüfuz etmiştir. Tıbbi bilginin iktidar etkileri yalnızca hastanelerde değil; ailede, okulda, fabrikada, mahkemede, cinsellikte ve eğitimde de kendini gösterir. Böylece tıp, bireylerin bedenlerini olduğu kadar toplumsal ilişkileri ve normları da düzenleyen genel bir toplumsal işlev haline gelmiştir.

Foucault'ya göre modern tıp, nüfusun düzenlenmesi ve bireylerin denetlenmesi açısından bir “biyopolitika” aracıdır. Bu anlamda modern tıp, hem “nüfusların denetleyeni” hem de “bedenlerin kliniği”dir (Turner, 2019: 48-49). Tıp, yalnızca hastalığı teşhis eden bir disiplin değil; bireylerin davranışlarını, yaşam tarzlarını ve sağlıklı olma biçimlerini tanımlayan bir norm üretim alanıdır. Modern birey, tıbbi söylem içinde yalnızca bir hasta olarak değil, sürekli denetim altında tutulan, düzenli kontrol ve taramalara tabi bir “biyolojik vatandaş” olarak konumlanmaktadır.

Giddens’a (2019: 20) göre modern tıbbın ilerlemesiyle birlikte beden, biyolojik bir varlık olmanın ötesine geçerek tercihler ve seçenekler alanına dönüşmüştür. Genetik mühendisliği, biyoteknoloji ve üreme teknolojileri sayesinde bireyler bedenlerine müdahale edebilme, onları şekillendirebilme veya yeniden üretme imkânına sahip hale gelmişlerdir. Bu durum, bedenin doğallığını tartışmalı hale getirirken, bireysel özgürlükle tıbbi otorite arasındaki sınırları da belirsizleştirmiştir. Tıp tarihçisi Roy Porter (2021), modern tıbbın dönüşümünü bir yandan teknolojik ilerlemeler, diğer yandan kurumsal yeniden yapılanmalar üzerinden açıklar. Ona göre hastane, modern tıbbi girişimin kalbidir; burada bilgi, uzmanlık ve iktidar birleşerek tıbbın en ileri biçimini oluşturur (Porter, 2021: 139). Modern hastane yalnızca tedavi mekânı değil, aynı zamanda gözetim, kayıt ve sınıflandırma sistemidir. Tıbbın bu kurumsallaşmış formu, bedenin haritalanmasını ve “bedenin kara kutusunun” açığa çıkarılmasını mümkün kılmıştır (Porter, 2021: 70).

Modernitenin öncesinde hastaneler daha çok hayır kurumları olarak faaliyet gösterirken (Porter, 2021: 143), modern dönemde tıp biliminin ilerlemesiyle birlikte bu kurumlar devletin nüfus politikalarının bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde ise sağlık sektörü hem kamu hem özel alanda devasa bir endüstriye dönüşmüş; kâr, mesleki statü ve teknolojik rekabet, hastanın ihtiyaçlarının önüne geçmiştir (Porter, 2021: 155). Bu noktada Ivan Illich’in (2019: 60) “tıplaşmış toplum” kavramı, modern tıbbın toplumsal etkilerini eleştirel biçimde tartışır. Illich’e göre modern toplumda yaşam, check-up’lardan ve kliniklerden geçip yeniden aynı noktaya dönen bir döngüye indirgenmiştir. İnsan yaşamı, istatistiksel bir fenomene dönüşmüş; her yaş dönemi için yeni bir “hastalık” kategorisi yaratılmıştır. Özellikle yaşlılık, tedavisi olmayan durumların tıbbileştirildiği bir evre haline gelmiştir. Tıbbın bu genişlemesi, bireylerin yaşam deneyimlerini kurumsal denetime tabi kılan bir iktidar biçimi üretmiştir.

Foucault’nun (2014: 102) belirttiği gibi tıp, yalnızca hastalığı değil, sağlıklı yaşamın ne olduğunu da tanımlar. Böylece “insan varlığının maddi koşullarından ayrılmazlığını” göstererek, bireylerin makul ve korunaklı bir yaşam sürmeleri için nasıl davranmaları gerektiğini öğretir. Tıbbın normatif yönü burada açığa çıkar: modern birey, sağlık normlarına uymakla yükümlü hale gelir. Bryan Turner (2017; 2019), tıp sosyolojisini doğa, toplum ve bedenleşme arasındaki ilişkileri çözümleyen bir alan olarak tanımlar. Ona göre modern tıp, çağdaş toplumsal düzenleme ve sosyal kontrol biçimlerinin bir parçasıdır. Foucault’nun etkisiyle Turner, sosyolojiyi “uygulamalı tıp” olarak yorumlar; çünkü sosyolojinin hedefi de tıpkı tıp gibi, bedenlerin ve davranışların düzenlenmesidir (Turner, 2019: 49). Bu nedenle tıbbi sosyoloji,

yalnızca hastalık ve sağlık ilişkilerini değil, bedenın toplumsal inşasını da inceleyen bir kuramsal konum oluşturun.

Modern tıbbın gelişimi, bedeni dınsellikten arındırarak rasyonel, ölçülebilir ve yönetilebilir bir nesneye dönüştürmüştür. Bu süreç, modern devletin ve kamu kurumlarının doğuşuyla paralellik gösterir (Turner, 2017: 45). Dolayısıyla modern tıp, yalnızca bilimsel bir ilerleme hikâyesi değil; aynı zamanda iktidarın, gözetimin ve disiplinin beden üzerinden örgütlendiği tarihsel bir süreçtir. Nihai anlamda modern tıp, bireysel bedenleri ve toplumsal yaşamı şekillendiren bir bilgi-iktidar alanı olarak değerlendirilebilir. Beden artık yalnızca biyolojik bir varlık değil; normatif, politik ve ekonomik süreçlerin kesişim noktasında yer alan bir toplumsal fenomendir. Modern tıp, bir yandan yaşamı uzatırken diğer yandan onu disipline eder; bir yandan bedeni korurken diğer yandan onu sürekli denetim altına alır. Böylece modern tıbbın bilgisi, modern iktidarın en derin biçimlerinden biri olarak işlev görür.

Modern tıbbın bedeni disipline eden ve yaşamı biyopolitik bir düzlemde yöneten bu yapısı, günümüzde anti-aging uygulamaları ve transhümanist düşünceyle yeni bir boyut kazanmıştır. Tıbbın amacı artık yalnızca hastalıkları önlemek ya da tedavi etmek değil, yaşamın süresini uzatmak ve yaşlanma sürecini yönetilebilir bir biyoteknolojik proje haline getirmektir. Anti-aging tıbbı, bedeni sürekli genç, üretken ve estetik tutmayı hedefleyen modern bir “ölümsüzlük ideolojisi”nin tıbbi ifadesine dönüşürken; transhümanizm, biyolojik sınırların ötesine geçmeyi, insan bedenini teknolojik araçlarla yeniden tasarlamayı savunmaktadır. Böylece modern tıp, yalnızca yaşamı korumakla kalmayıp, yaşamın “yeniden tasarımı”na yönelmiş; biyolojik varoluş, ahlaki ve ontolojik bir tartışmanın merkezine yerleşmiştir.

2. ANTI-AGING VE TRANSHÜMANİZM

Anti-aging kavramı, yaşlanma karşıtı bir yaklaşım olarak modern çağın en dikkat çekici sağlık ve kültür olgularından biri haline gelmiştir. Temel olarak yaşlanmayı geciktirme, hatta mümkünse önleme düşüncesine dayanan bu kavram, yalnızca bir tıbbi ya da kozmetik uygulama alanı değil, aynı zamanda insanın kendi varoluşuna yönelik tarihsel bir müdahale biçimi olarak değerlendirilebilir. Anti-aging anlayışı iki temel amaç üzerine inşa edilmiştir: Birincisi, biyolojik işleyişi destekleyerek sağlıklı bir şekilde yaşlanmayı geciktirip yaşam kalitesini artırmak; ikincisi ise yaşlılık belirtilerini azaltarak genç, dinç ve estetik bir görünümü sürdürmektir. Dolayısıyla bu iki yön, bedenın hem içsel hem de dışsal katmanlarında yaşlanmanın etkilerini geciktirmeyi hedeflemektedir (Cankurtaran, 2008: 111).

Günümüzde, yaşlanma sürecini yavaşlatmayı ve yaşa bağlı fizyolojik değişimleri en aza indirmeyi hedefleyen pek çok yaşlanma karşıtı (anti-aging) uygulama bilimsel çevrelerde kabul görmekte ve yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bu uygulamalar arasında en sık başvurulanan yöntemler; cilt yenilenmesini destekleyen kozmetik ürünler, hücresel düzeyde onarımı ve metabolik dengeyi teşvik eden dengeli beslenme programları ile vitamin-mineral takviyeleri, düzenli spor ve egzersiz alışkanlıkları, ayrıca bedensel görünümü iyileştirmeyi amaçlayan estetik cerrahi müdahalelerdir (Bozkurt, 2024). Diğer bir ifadeyle anti-aging uygulamaları, bireyin yaşam biçimini yeniden düzenlemeye yönelik çok katmanlı bir süreç olarak karşımıza çıkar. Bu uygulamalar; beslenme, uyku, fiziksel aktivite, stres yönetimi gibi davranışsal faktörleri düzenlemekle kalmayıp, aynı zamanda medikal müdahaleleri, kozmetik ürünlerin kullanımı ile farmakolojik destekleri de kapsamaktadır (Göktürk, Okuyan ve Yaşayan, 2021: 215). Ancak yaşlanmayı geciktirme arzusu modern bilimin bir ürünü değildir. İnsanlık tarihi boyunca ölümsüzlük, gençlik ve kalıcılık arzusu mitolojik, dinsel ve felsefi anlatıların merkezinde yer almıştır. Antik dönemin “ölümsüzlük iksiri”, “gençlik pınarı” ve “yaşamı uzatan bitkisel karışımlar” gibi arayışları, günümüz anti-aging pratiklerinin simgesel öncülleridir. Bu nedenle çağdaş anti-aging söylemi, yalnızca bilimsel bir gelişmenin sonucu değil, insanın tarih boyunca süregelen gençlik ve ölümsüzlük tutkusunun teknolojik bir biçimidir.

Anti-aging düşüncesi, doğrudan transhümanist yaklaşımın bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Transhümanizm, insanın biyolojik sınırlarını aşma, bedeni dönüştürme ve insan doğasını yeniden tanımlama arzusunu temsil eden bir düşünce biçimidir. Hümanizm, insanın doğa ve Tanrı karşısındaki yerini değiştirmeyi amaçlarken; transhümanizm, insanın bizzat doğasını dönüştürmeyi, onu doğanın yasalarından ve Tanrı merkezli sınırlardan koparmayı hedefler (Dağ, 2020: 17). Bu yaklaşım, insan bedenini artık verilmiş bir varlık olarak değil, sürekli geliştirilebilir, modifiye edilebilir ve yeniden inşa edilebilir bir obje olarak ele alır.

Transhümanizm, ömrü uzatma, zihnin dijital ortama aktarılması (zihin yükleme), bedenin kriyojenik olarak dondurulması ve insanın entelektüel, fiziksel ve psikolojik yetilerini (Dağ, 2020: 18) bilim ve teknolojiyi kullanarak artırma hedeflerini kapsar (Bektaş ve Ceylan, 2022). Bu uygulamaların tamamı, insanın biyolojik kaderine müdahale etme arzusunun birer yansımasıdır. Dolayısıyla transhümanizmin nesnesi bedendir; beden, hem sınır hem de dönüştürülmesi gereken bir materyal olarak görülür. Bedenin yaşlanması, zayıflaması ve ölmesi, transhümanist tahayyül açısından aşılması gereken bir problem olarak kodlanır. Modern tıp, biyoteknoloji, genetik mühendisliği, nöroloji, nanoteknoloji ve yapay zekâ gibi alanlarda yaşanan

gelişmeler, bu düşüncenin pratik olarak uygulanabilirliğini artırmıştır (Dağ, 2020: 123). Genel olarak transhümanizm, insanın bilişsel, fiziksel ve duygusal yeteneklerini geliştirmek amacıyla olağan sınırların ötesine geçmeyi hedefleyen bir düşünce ve eylem biçimidir. Bu yaklaşım, mevcut teknolojik imkânların yanı sıra gelişme sürecinde olan ya da henüz kuramsal düzeyde bulunan spekülâtif teknolojileri de kullanarak, insanın varoluş biçimlerinin köklü ve radikal bir dönüşümüne olanak tanımayı ve bu dönüşümü etik, felsefi ve toplumsal boyutlarıyla onaylamayı içerir (Ferrando, 2019: 28).

Anti-aging uygulamaları, transhümanist dönüşümün erken bir biçimi olarak değerlendirilebilir. Çünkü yaşlanma karşıtı uygulamalar, ölümlülüğü geciktirmeyi ve biyolojik süreçleri değiştirmeyi hedeflerken, transhümanizm bunu daha ileriye taşıyarak ölümsüzlüğü ve insan-sonrası varoluşu vaat eder. Anti-aging'in temel hedefi "yaşlanmayı yavaşlatmak" iken, transhümanizmin hedefi "yaşlanmayı ortadan kaldırmak"tır. Dolayısıyla anti-aging, transhümanizmin insan bedenine yönelik dönüşüm projesinin ilk aşamasını temsil eder.

Ray Kurzweil ve Terry Grossman, biyoteknoloji, nanoteknoloji ve yapay zekâ alanlarındaki gelişmelerin bu dönüşümü hızlandıracığını savunur. Onlara göre, "Yaşlanmayla ilgili bütün süreçleri durdurmak ve geri çevirmek için gereken araçlara henüz sahip olmasak da, biyoteknoloji, nanoteknoloji ve yapay zekâ devrimleri sayesinde yaşam süresinin radikal bir biçimde uzamasını sağlayacak olanaklara sahibiz" (Kurzweil ve Grossman, 2005 akt. Norman ve Paul, 2020: 31). Bu ifade, anti-aging pratiklerinin bir sağlık stratejisinden çok daha fazlası olduğunu, aslında insanı biyolojik varlık olmaktan çıkararak onu teknik bir varlığa dönüştürme sürecinin bir parçası haline geldiğini gösterir.

Transhümanist söylemde beden, artık "doğal" bir varlık olmaktan ziyade, değiştirilebilir, güncellenebilir ve optimize edilebilir bir sistemdir (Shatzer, 2019). Bu sistem, doğa yasalarının sınırlarını aşmak üzere teknolojiyle yeniden inşa edilir. Breton (2019: 12), çağdaş düşünürlerin birçoğunun "bedenin sonundan" bahsettiğini belirtir; bu yaklaşım "biyoloji sonrası" (Moravec), "evrim sonrası" (Stelarc) ya da "organik sonrası" kavramlarıyla tanımlanır. İnsan tarihinin zararlı bir icadı olarak görülen beden, genetik mühendisliği, robotik ve bilişim aracılığıyla ya ıslah edilmeli ya da ortadan kaldırılmalıdır. Böylece insan, biyolojik sınırlarının ötesinde, yeni bir varoluş formuna doğru evrilir. Max More, insanın durumunu ve geleceğini transhümanizm bağlamında şu şekilde ifade etmektedir:

"İnsanlık, evrim yolunda geçici bir aşamadır. Bizler doğanın gelişimin zirvesi değiliz. Bilinçli bir şekilde kendi sorumluluğumuzu üstlenmenin

ve ilerlememizi hızlandırmamızın zamanı geldi. Artık tanrılar yok, inanç yok, çekingен durmak yok. Eski formlarımızı, cehaletemizi, zayıflığımızı, faniliğimizi bir kenara atalım. Gelecek bizindir (More, 2010).”

Transhümanizm, insanın sahip olduğu hastalıkları, zayıflıkları, zihinsel sınırlılıkları bilim ve teknolojinin yardımları vasıtasıyla eninde sonunda aşacağını, kapasitesini ve yeteneklerini de genişletmeyi amaçlamaktadır (Bostrom, 2003: 4). Bu noktada anti-aging, transhümanist ütopyanın tıbbi bir versiyonudur. Modern toplumda birey, yaşlanmayı yalnızca fiziksel bir süreç olarak değil, aynı zamanda üretkenliğini ve toplumsal kabulünü tehdit eden bir durum olarak algılar. Yaşlılık, çağdaş kültürde hem bedensel hem de simgesel bir düşüş olarak tanımlanır. Dolayısıyla birey, yaşlanmaya karşı verdiği mücadeleyi yalnızca sağlık bağlamında değil, aynı zamanda kimliğini, görünümünü ve toplumsal değerini koruma çabası olarak sürdürür. Bu durum, transhümanist düşüncenin “bedeni aşma” arzusuyla örtüşür.

Breton (2019: 19), modern bireyin bedenine duyduğu güvensizliğin, onu sürekli olarak bedensel ve kimyasal müdahalelere yönlendirdiğini belirtir. Hiçbir hastalığı olmadığı halde birey, uykusunu düzenlemek, belleğini güçlendirmek, kaygı ve stresini azaltmak için çeşitli psikofarmakolojik ürünlere başvurur. Bu eğilim, çağdaş dünyanın hızına ve taleplerine yetişebilmek için “bedene eklenen kimyasal protezler” olarak tanımlanabilir. Böylece beden, sürekli iyileştirilmeye, optimize edilmeye ve güçlendirilmeye muhtaç bir proje haline gelir.

Anti-aging kültürü de bu bağlamda bedenin sürekli gözetim altında tutulduğu, iyileştirildiği ve yeniden üretildiği bir alan yaratır. Bedenin biyolojik süreçlerine yapılan bu müdahaleler, yalnızca sağlıkla değil, kimlik ve varoluş biçimleriyle de ilgilidir. İnsan, artık doğal olarak yaşlanmak istemez; çünkü yaşlanmak, kontrol kaybı anlamına gelir. Bu nedenle anti-aging stratejileri, yalnızca estetik bir tercih değil, varoluşsal bir direnç biçimidir. İnsan, teknolojiyi kullanarak doğanın yazgısına müdahale eder; bu ise transhümanizmin tam merkezinde yer alan bir eylemdir. Transhümanizm, anti-aging düşüncesinin nihai hedefini temsil eder: yaşlanmayan, hastalanmayan ve ölmeyen bir insan. Ancak bu direnişin sınırları, etik ve varoluşsal sorularla belirlenmektedir: İnsan, bedeni üzerinde tam bir hâkimiyet kurduğunda hâlâ “insan” olarak kalacak mıdır?

3. SONUÇ

Anti-aging ve transhümanizm arasındaki ilişki, modern bilimin insan bedeni üzerindeki tasarruf yetkisini genişleterek biyolojik yaşamın sınırlarını

yeniden tanımladığı bir dönüm noktasına işaret etmektedir. Yaşlanma karşıtı uygulamalar, ilk bakışta sağlıklı yaşamı destekleyen ve bireysel refahı artıran tıbbi girişimler olarak görünse de özünde insanın doğayla ve kendi ölümlülüğüyle kurduğu tarihsel ilişkiyi dönüştüren derin bir kültürel ve ideolojik yön taşımaktadır. Anti-aging söylemi, bedeni sürekli genç, üretken ve estetik tutmayı hedefleyen modern bir yaşam idealiyle birleşerek, insanı biyolojik sınırlarını aşmaya teşvik eden transhümanist düşünceye epistemolojik bir zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda anti-aging, yalnızca yaşlanmayı geciktirme çabası değil; transhümanizmin öngördüğü “biyolojik ötesi insan” tasarımının tıbbi ön aşaması olarak değerlendirilmelidir.

Foucault’nun biyopolitika kavramı çerçevesinde düşünüldüğünde, modern tıbbın bedeni yönetilebilir, denetlenebilir ve yeniden üretilebilir bir nesneye dönüştürmesi, anti-aging ve transhümanist pratiklerin de içinde yer aldığı geniş bir iktidar alanını tanımlar. Bu alan, bireyin kendi bedeni üzerindeki kontrol arzusunu güçlendirirken, aynı zamanda sağlık, gençlik ve üretkenlik idealleri üzerinden yeni bir normatif düzen inşa eder. Bu düzen, insanın biyolojik yaşamını optimize etmeyi hedeflerken, etik, toplumsal ve varoluşsal düzeylerde yeni eşitsizlikler ve sorunlar üretir. Özellikle yaşam süresinin radikal biçimde uzatılması fikri, kaynak dağılımı, sosyal adalet ve insan-doğa ilişkisi bakımından önemli tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Transhümanist vizyon, insanın bilişsel, fiziksel ve duygusal kapasitesini artırarak ölümün biyolojik zorunluluğunu ortadan kaldırmayı hedeflerken; bu vizyonun anti-aging araştırmalarıyla birleştiği noktada, “yaşamın yönetimi” artık teknik bir meseleye indirgenmektedir. Ancak insanın doğasını dönüştürme çabası, aynı zamanda insan olmanın anlamını da dönüştürmektedir. Bedenin doğallığının kaybolduğu, ölümlülüğün teknik olarak ertelenebildiği bir dünyada, “insan” kavramının sınırları da giderek muğlaklaşmaktadır.

Anti-aging ve transhümanizmin birleşim noktasında, yaşam artık “iyileştirilmesi gereken bir süreç” değil, “tasarlanabilir bir ürün” olarak görülmektedir. Bu yaklaşım, tıbbın etik sınırlarını genişleterek, insanın yaratıcı kudretini Tanrısal bir rolün eşğine taşımaktadır. Bedenin mühendislik nesnesine dönüşmesi, insanın özgürlüğünü artırmak yerine, onu yeni bir biyoteknolojik disiplin alanının içine yerleştirmektedir. Artık birey, kendi bedeni üzerindeki sözde özerkliğini piyasa mantığı, sağlık endüstrisi ve teknoloji şirketlerinin yönlendirdiği bir sistem içinde kullanmaktadır. Bu durum, biyopolitikanın güncellenmiş bir biçimi olarak “dijital biyopolitika” kavramını gündeme getirmektedir; çünkü yaşamın her yönü, sayısallaştırılmış veriler aracılığıyla ölçülmekte, düzenlenmekte ve yeniden tanımlanmaktadır.

Nihai olarak, anti-aging ve transhümanizm ilişkisi, modern bilimin insan merkezli ilerleme söyleminin bir devamı olmakla birlikte, bu söylemin sınırlarını da zorlayan bir nitelik taşımaktadır. Tıp, artık yalnızca yaşamı koruma işlevinden çıkmış, yaşamı tasarlama ve yeniden biçimlendirme gücünü üstlenmiştir. Bu durum, insanın kendi doğasını yeniden inşa etme arzusunun hem bir özgürleşme hem de bir yabancılaşma süreci olduğunu göstermektedir. Bedenin ölümlülüğünü ortadan kaldırma hedefi, bir yandan insanın varoluşsal korkularına yanıt verirken, diğer yandan ölümün anlamını, yaşamın değerini ve ahlaki sorumluluk kavramını kökten dönüştürmektedir.

Geleceğe dönük olarak, anti-aging ve transhümanizm arasındaki kesişim, yalnızca bilimsel bir ilerleme meselesi değil, insanın kim olduğunu ve neye dönüşmek istediğini sorgulayan felsefi bir problem alanı olarak görülmelidir. Bu nedenle biyoteknolojik gelişmelerin, yalnızca verimlilik, gençlik veya ölümsüzlük vaatleri üzerinden değil, insanın etik ve metafizik boyutlarını dikkate alan bütüncül bir perspektifle değerlendirilmesi zorunludur. Aksi takdirde, insanın kendini aşma arzusu, kendi insanlığını yitirme riskini de beraberinde getirecektir. Dolayısıyla anti-aging ve transhümanizm, insanın kaderine müdahale etme gücünün doruk noktası olduğu kadar, bu gücün sınırlarının nerede çizilmesi gerektiğini de hatırlatan bir uyarıdır.

4. Kaynaklar

- Bektaş, B. & Ceylan, C. (2022, 29 Mayıs). *PENTACLE Kavram Kartları 5: Transhümanizm/Posthümanizm. The Pentacle*. Erişim tarihi: 12 Ekim 2025, <https://thepentacle.org/2022/05/29/pentacle-kavram-kartlari-5-transhumanizm-posthumanizm/>
- Bostrom, N. (2003). Transhumanist values. İçinde F. Adams (Ed.), *Ethical issues for the 21st century* (pp. 3–14). Charlottesville, VA: Philosophical Documentation Center Press.
- Bozkurt, R. (2024). *Pürüzsüz yaşlanma: Yaşlanma karşıtlığı, beden ve benlik deneyimleri üzerine fenomenolojik bir inceleme*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Breton, D. L. (2019). *Bedene veda* (A. U. Kılıç, Çev.; 2. baskı). SEL Yayıncılık.
- Cankurtaran, M. (2008). Geriatriye karşı anti-aging. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 28(6), 110–114.
- Dağ, A. (2020). *Transhümanizm: İnsanın ve dünyanın dönüşümü*. Ankara: Elis Yayınları.
- Ferrando, F. (2019). *Philosophical posthumanism*. Bloomsbury.
- Foucault, M. (2014). *Kliniğin doğuşu: Tıbbi algının arkeolojisi* (Ş. Ünsaldı, Çev.; 3. baskı). Eros Yayınları.
- Foucault, M. (2015). *İktidarın gözü* (I. Ergüden, Çev.; 4. baskı). Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, A. (2019). *Modernite ve bireysel kimlik: Geç modern çağda benlik ve toplum* (Ü. Tatlıcan, Çev.; 3. baskı). Say Yayınları.
- Göktürk, M., Okuyan, B. & Yaşayan, G. (2021). Yetişkinlerde yaşlanma karşıtı ürün kullanımının ve yaşlanma kaygısının değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, (2), 214–220.
- Illich, I. (2019). *Sağlığın gaspı* (S. Sertabiboğlu, Çev.; 5. baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kurzweil, R. & Grossman, T. (2005). *Fantastic voyage: The science behind radical life extension*. NY: Plume.
- More, M. (2010). The overhuman in transhuman. *Journal of Evolution and Technology*, 21(1). 1–4.
- Norman, R. A. & Paul, S. P. (2020). *Son doğal insan: Nereden geldik nereye gidiyoruz?* (Y. A. Dalar, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Porter, R. (2021). *Kan revan içinde tıbbın kısa tarihi* (G. Koca, Çev.; 3. baskı). Metis Yayınları.
- Porter, R. & Vigarello, G. (2021). *Beden, sağlık ve hastalıklar* (S. Özen, Çev.). In A. Corbin, J. J. Courtine & G. Vigarello (Eds.), *Bedenin tarihi 1: Rönesanstan aydınlanmaya* (pp. 457–504). ALFA Yayınları.
- Shatzer, J. (2019). *Transhumanism and the image of God: Today's technology and the future of Christian discipleship*. Illinois: InterVarsity Press.

- Turner, S. T. (2017). *Tıbbî güç ve toplumsal bilgi* (Ü. Tatlıcan, Çev.; 2. baskı). Sentez Yayıncılık.
- Turner, S. T. (2019). *Beden ve toplum: Sosyal teoride arayışlar* (İ. Kaya, Çev.; 3. baskı). Nobel Yayınları.